

DR. FÜZES ÁDÁM - ÁLDOZTATÁS ÉS ÁLDOZTATÓK. NAGY LÉTSZÁMÚ HÍVEK
ÁLDOZTATÁSA: ELVEK, NEHÉZSÉGEK, MEGOLDÁSOK.
AZ EUCCHARISZTIÁHOZ KAPCSOLÓDÓ EGYÉB RENDEZVÉNYEK;
SZABADTÉRI SZENTMISÉK. ÁLDOZTATÓK KÉPZÉSE

Az áldoztatás egyszerű dolog. Az áldoztatók képzésének elején azt szokták gondolni, hogy azon, hogy „Krisztus teste. Ámen.” – mit fogunk két estén át ragozni. De a képzés végén azt kérdezik, hogy miért volt ilyen rövid, és miért csak öt év múlva lesz legközelebb továbbképzés. De itt most nem a képzéseinkről szeretnék beszélni, hanem először is nézzük meg, hogy mi is az a szentáldozás. Magyarul kicsit furcsa a név, arra utal, hogy Krisztus áldozatában részesülünk valamilyen módon, az ő kereszten megvalósult és a szentmisében újra jelenvalóvá vált áldozatába kapcsolódunk be. A *communio* szó valami többet, találkozást jelent. Az áldozás során azzal tudunk kommunikálni, akivel valamilyen módon találkozunk. A *communio* ellensége a „találkozástalanság”. A *communio* célja, hogy valamit egyesítsünk, például eszmecekerét folytassunk. Ami az egyik ember és a másik ember fejében van, azt valahogy közeliítsük egymáshoz, egységbe vonjuk: ez a párbeszéd. Maga a kommunikáció azt jelenti, a közösség tevékenen dolgozom, abban, hogy valami egység jöjjön létre.

Ezt tanultuk filozófiából is, hogy ez a személy egyik legfontosabb része, hogy *incummunicabile*, hogy teljesen nem kifejezhető, de rögtön benne van az is, ha nem negatívan fogalmazzuk meg, hogy a személy az, aki egy másik személlyel kapcsolatba kerülve próbálja kifejezni magát. Egy kő nem akarja kifejezni magát, engedi, hogy megismerjem a magam analitikus módszereivel. A személyek nem mindig szeretik, ha analizáljuk őket. Sokkal jobban szeretik, hogyha kommunikálhatják magukat, és mégis ugyanolyan valósan, sőt, jobban megismerünk egy másik személyt, mint egy követ. Még rázósabb talán az egyesülni szó. A kommunikáció célja, hogy valamiféle egyesülés jöjjön létre. Például, mint az a fajta egység, ami a házasságban létrejön. Jó kommunikációnak jó házasság az eredménye, talán ez a földön az a legfontosabb és legminőségibb hely, ahol ki tudom magamat fejezni, mert teljes egészében befogadva vagyok. Ez egy elkötelezett és tartós kapcsolat, amit a mi szaknyelvünkön szentségi házasságnak nevezünk. Az egyesülés célja a *communio*. A *communio* nem az a célja, hogy egy kicsit tudjunk egymásról, hanem hogy egészen mély egység jöjjön létre a *communio* gyümölcseként. A *communio* részesedés is, akkor tudunk egymás életéből részesülni, ha valamiféle életegység jön létre közöttünk. És mindezt jelenti a kommunikálni szó.

A *communio*ban, az áldozásban Krisztus testével és vérével találkozunk. Krisztus testével és vérével találkozik az áldozó (nevezzük így a *communicante*-t). Ez a találkozás nagyon sokrétű, hiszen ez egy fizikai találkozás, és ne becsüljük le az egyesülésnek az étkezés útján történő kivitelezését. Így szól a mondás: „Úgy szeretlek, majd megeszlek!” Különböző rítusokban és vallásokban gondolták azt, hogy akit megeszünk, annak az ereje valamilyen módon minket fog építeni, és ezért érdemes megennünk egymást. Akárhogy is nézzük, Jézussal a szentáldozásban, a nyelvünkkel, ami már az emésztőszerv eleje, és aztán az emésztőszervrendszeren keresztül találkozunk. Nem azért, mert ilyen gonoszok vagyunk, hanem mert Jézus így adta magát a kenyérben és a borban, és azt mondja: vegyétek és egyétek, és igyatok belőle. Tehát létrejön egy fizikai találkozás, de ha ez csak fizikai találkozás, akkor nem sokra megyünk vele. A hitben történik meg ez a találkozás, hiszen Krisztus testével és vérével találkozunk. Az áldozók, akik ugyanabból a kenyérből és ugyanabból a borból részesednek, létrehozzák az Egyházat. Szent Pál apostol a Korintusiaknak írt első levélben azt mondja, hogy az egy kehelyből való részesülés,

az egy kenyérből való részesülés ugyanabból a Krisztusból való részesülés. Azt mondja a külön étkező korintusiaknak, hogy sokkal fontosabb az egység, minthogy mindenki olyan ételt egyen, amit éppen ő hozott, és éppen ő szeretne enni. Az egy kenyérség és az egy kehelyből valóság hozza létre az Egyházat. Mondhatnánk azt is, hogy az Egyház az üdvösségnek az a szentsége, ahol mindnyájan ugyanabból a kenyérből részesedünk vasárnapról vasárnapra, és ez tesz bennünket egygyé. Az Egyház nemcsak egy üdvösségtörténeti valóság, hanem fizikai valóság is, jóllehet mennyei küldetése van. Ebben a fizikai valóságban, az Egyházban megjelenik a munkánk gyümölcse. A kenyér és a bor, ahogyan a felajánlási imádságban mondja a pap, a föld termése, Isten teremő és gondviselő tevékenységének gyümölcse, és a mi munkánké, ahogyan megkapáltuk, megszántottuk, megtörtük, stb. Az Eucharisztia kenyere és bora az Egyház tagjai – a Krisztus testéből és véréből rendszeresen részesülők – munkájának gyümölcse. Az Egyház a híveknek nemcsak a kenyeret és a bort nyújtja, hanem a papot is, akit kifejezetten azzal bíz meg, hogy az Eucharisztia kenyerét és borát Krisztus testévé és vérévé tegye. Nem szeretem az átváltoztatás szót, mert sokkal inkább átlényegítésről van szó, hiszen nem a színe változik meg, a színek alatt itt a kenyérré és a borra gondolok. Pedig jó lenne, ha a bor egy kicsit jobb lenne a mise végére, de általában ugyanolyan savanyú marad, mint amilyen az elején volt, tehát nem az anyagi minősége változik meg, hanem a lényege cserélődik ki a pap szolgálata által. A kenyér és a bor Krisztus testével és vérével találkozik, és ezért tiszteljük ennek a találkozásnak a helyét, az oltárt, ahol egyszer csak ez a két lényeg megjelenik egy testiségben, ugyanabban az ostyában és ugyanabban a borban. Létrejön ez a találkozás, és ez a mise a legfontosabb misztériuma, olyan csodája, titka, ami nem fér bele a fejünkbe. Jézus az utolsó vacsorán az apostolokra bízta testének és vérének misztériumát. A miséző pap számára, de mindazok számára, akik az Eucharisztia gondozásában valamilyen módon részt vesznek (akár csak abban, hogy a korporálét mossák és vasalják, vagy a templomot takarítják), akik az Eucharisztia rendkívüli kiszolgáltatójaként az áldozásra kapnak megbízást, mindannyiunk számára Isten nagyon gyámoltalanul van jelen a kenyérben és a borban, nem villámokkal, és nem a mindenhatóságát fitogtatva, hanem a kezünkre adottságát megmutatva. Rajtunk, az Egyház tagjain múlik, hogy ezzel a kenyérré és borral mit csinálunk, féltő szeretettel vesszük-e körül, ahogy II. János Pál pápa mondja az *Ecclesia de Eucharistia* c. enciklikájában. Az Egyház és a pap kapcsolata a küldésnek a kapcsolata, az ordináció ezt jelenti, hogy arra rendeli, azzal bízta meg az Egyház a papot, hogy az Eucharisztia a katolikus Egyház teljes egységében jöjjön létre. A pap és az áldozók között is létrejön egy kapcsolat. Ez jó esetben nem annyira domináns, az áldozató egy eszköz az áldozás pillanatában, legfontosabb, hogy ne hagyjon semmilyen nyomot az áldozóban. De mégis a pap és az áldozók között létrejön egy kapcsolat, főleg ha az áldozató pap egyben a szentmisét bemutató pap is. Ez egy külön előadást megérdemelve, hogy mi papok, a pap személye hogyan lesz a találkozás segítője, modern szóval *facilitátora*, vagy hogyan lesz akadálya ennek a találkozásnak egészen objektív módon.

Az áldozás kezdete a Miatyánk. Már a IV. századtól így kezdődik a keleti egyházban az áldozás szertartása. Szent Ambrus, amikor a Miatyánkot magyarázza, már úgy értelmezi a mindennapi kenyeret, mint az Eucharisztia, amit újra és újra magunkhoz veszünk. Szent Ambrus idején ugyan még nem minden nap... Hiszen, ahogy az egyházatyák mondják, a halandóságunkban az orvosságunk az Eucharisztia, hogy halhatatlanná váljunk, vagy a bűnöknek és bajoknak is gyógyító orvossága. Szent Ágoston az első nyugati egyházatyá, akinél nyoma van annak, hogy a Miatyánkkal kezdődik az áldozási szertartás a nyugati egyházban. Ilyenkor mindenki kibékül egymással, az áldozásra fölkészítő bűnbánati aktussá válik a Miatyánk. Ez a fajta bűnbánat átmege a béke rítusába. Érdekesség, hogy Ferenc pápa fölvetette, hogy érdemes megvizsgálni, ez a béke rítusa a mise elején legyen-e. Ambrozián rítusban például ott van. A római sajátosság az, hogy mi nem általában az egész mise előtt kezdünk el egymással kibékülni, a mise elején inkább az Istennel való kiengesztelődést tartjuk fontosnak, hogy valóban úgy tudjunk odaállni Isten elé, üres kézzel és befogadásra, tanításra, megajándékozásra alkalmasan. Itt pedig, az áldozatai étkezés előtt egymással békülünk meg. Talán a Szent Ágoston-i hagyományt továbbvívve, azt mondhatjuk, hogy miután rádöbentünk arra, hogy Istentől annak a mértékében kérjük a megbocsájtást, ahogyan mi

is képesek vagyunk megbocsájtani másoknak, elengedni az adósságait, mint a jézusi példabeszédben. Tertullianus azt mondja, hogy ez a békecsók nem más, mint az eddig elmondott imádságokra nyomott pecsét. A felebaráti szeretet, az egymás iránt gyakorolt szeretet egyfajta pecsétje az Isten felé való, teológiailag teljesen korrekt szeretetünknek. Ez lesz a hitelesítő pecsét – nem a sok szépen elmondott imádság. Az imádságok annak eszközei, hogy Isten felé kinyissuk a szívünket és egységbe, *communio*-ba kerüljünk vele. A hitelesítő pecsétje az, ahogyan ki tudunk egymással békülni, hogy segíteni tudjuk egymást a nehézségeinkben.

Áldozati elemek: *immoláció*, amikor meggyilkoljuk az áldozati állatot. Ez az *immoláció* számunkra egyszer történik meg Krisztusnak a keresztáldozatával. A másik része az *obláció*, amikor felajánljuk ezt az áldozatot a Mennyei Atyának. Ez az *obláció* az eucharisztikus imádság, amikor felajánljuk Istennek Krisztus testét és véréét. Ez a legtöbbünk, amink van. A mi bűneink azok, amik miatt itt kell állnunk ezzel az áldozati adománnyal a kezünkben. Mert a mi bűneink, az egész emberiség bűnei azok, amik miatt ide jutottunk. A harmadik része maga a találkozás, a *communio*, amikor részesedünk is ebből az áldozatból. Az istenek az áldozatnak a fizikai részével sosem kezdtek semmit, még a bálványok sem ették meg az odarakott ételeket. Az áldozati lakoma az, amikor abból, amit Istennek áldoztunk és felajánlottunk, egy részét magunkhoz vesszük, ez a *communio*, szeretnénk ennek az áldozatnak az erejéből részesedni. Ennek egyik jele a kenyér megtörése. Praktikus része a kenyér megfelelő előkészítése a szétosztáshoz. Ilyenkor hozzuk oda a tabernákulumból a cibóriumot, hogy minden készen álljon az áldoztatáshoz. A megtörésben ott van a kereszthalál gondolata is, hogy kenyérként megtöretik értünk, de a kereszten megöletett értünk. Az egyesítés mozzanata áldozati. Amikor a kenyér és a bor külön van, azzal a meghalt Krisztust jelképezik. Az Ószövetségben az áldozati állat véréét kiontják, és azt külön kezelik a vér nélküli hústól. A felajánlaskor a megölt Krisztust tartjuk a kezünkben, mutatván azt, hogy bizony meghalt értünk a kereszten, Óáltala, Óvele és Óbenne. Az újraegyesítés azt jelzi, hogy igazából mi a feltámadt Jézus erejével szeretnénk töltekezni. Az áldozáskor nem az utolsó vacsorán vagyunk, nem is a kereszttel állunk, hanem pünkösöd után az üdvösség, a megváltás misztériumával.

A liturgia aranykorában ez a kenyérdarabkának a borba ejtése három fajta egységet is jelképezett. Az egyik, hogy nincsen naponta külön Eucharisztia, egy Eucharisztiaja van az Egyháznak, amit nap mint nap megújít. Már az V-VI. századtól a pápai misén behozták a sekrestyéből az őrzött Oltáriszentséget a felajánlási körmenetben, de külön kezelték, és nem konszekrálták újra, de ez az időbeli egység fontos volt. A térbeli egységet jelezte, amikor a pápai szentmiséről küldtek a plébániatemplomokba az Oltáriszentségből egy-egy kis darabkát, és ezt ejtették bele jelezve azt, hogy Rómában egy Eucharisztia van, csak sok helyen ünneplik, mert ahogy nő a város, nem elég egy pápai mise.

Az áldozás nem egyszerűen az utolsó vacsorához kapcsol, nemcsak a keresztáldozat és a feltámadás erejében részesít, és nemcsak a Szentlelket adja meg nekünk különös módon, hanem az áldozás megemlékezik a jövőről. Annyira gazdagok vagyunk a liturgiában, hogy nemcsak a múltat megjelenítő megemlékezésre vagyunk képesek, hanem lehetőségünk van már most megünnepelni a jövőt. A pap azt mondja: „Íme az Isten báránya, íme, aki elveszi a világ bűneit.” Ezek Keresztelő Szent János szavai. Utána pedig a Jelenések könyve 19,9-et idézve azt mondja, hogy „Boldogok, akik hivatalosak vagytok a Bárány menyegzői lakomájára”. Nem azt mondja, hogy boldogok vagytok, akiket meghív az asztalához Jézus, az Isten báránya. Ez a magyar fordítás bocsánatos bűne. A Szentírás egy konkrét mondata szerepel a latinban, és ezt ily módon elferdíteni problematikusnak tartom. Ez nem az utolsó vacsora asztalához, és nem is az áldozásnak a földi részéhez való meghívás. Ehhez a csengő is elég lenne és jön mindenki. A mennyei lakomára, a végidőbeli lakomára hív, amit majd az Atya terít nekünk és a Bárány fog megnyitni. A mai szentáldozás, ez az egyesülés, ez az egység, ami létrejön, ez nemcsak a múlttal, nemcsak a jelenlegi Egyház kiterjedtségével tesz bennünket eggyé, hanem azzal a mennyei lakomával, amire hivatalosak vagyunk, és kitágítja a perspektívánkat a végtelenre is. Nemcsak addig áldozom, amíg meg nem halok, hanem már most annak a lakomának vagyok a részese, ahova majd meg fogok érkezni. Ez egy jó perspektíva, és ezt nem érdemes korlátozni arra a konkrét áldozásra, ami éppen megtörténik.

Lelki olvasmányoknak ajánlom II. János Pál pápa *Ecclesia de Eucharistia* enciklikáját, mert nagyon könnyű, rövid, és nagyon lényegre tapintva beszél.

II. János Pál pápa majdnem az Eucharisziával búcsúzik (*Ecclesia de Eucharistia*), XVI. Benedek pápa második enciklikája, a *Sacramentum Caritatis*. Ebben szó van az áldoztatásról. Az áldoztatás egy nagyon egyszerű dolog. A szentségben jelenlévő Úr Jézussal való személyes találkozás. Ez egy személyes, intim találkozás, de nagyon fontos, hogy a találkozás nem az áldoztató és az áldozó között jön létre. Az áldoztató egy fizikai segítő, ne hagyjon nyomot az áldozóban. Az áldozás az Úr Jézussal való személyes találkozást szolgálja. A rendkívüli áldoztatók egyik feladata, hogy másokat áldoztassanak, a másik pedig, hogy elvigyék a betegekhez az Eucharisziát.

A betegek rendszeres áldoztatása sokkal fontosabb – hiszen az exkommunikáció a legnagyobb büntetés –, mint hogy a misén lefaragjuk az áldoztatás szintidejét nyolcra négy percre. Aki nem tud a templomba eljutni, az ne szakadjon ki az eucharisztikus közösségből. Azért legyen sok áldoztató egy plébánián, hogy hetente megáldoztassák a betegeket. Hiszünk abban, hogy az Oltáriszentség a betegek gyógyszere és a lelkük orvossága.

Már 1973-ban, az *Immensae Caritatis* instrukció fontos szempontnak tartja a betegek áldoztatását, ezért megengedi, hogy világiakat vonjunk be ebbe a szolgálatba, mint rendkívüli kiszolgáltatókat. Az áldoztató legyen megfelelően felkészített, tűnjön ki keresztény életével és különleges figyelmével az Oltáriszentség iránt. Milyen lehetséges helyzetekben van szükség áldoztatókra? Ha nincs jelen pap, (pap nélküli áldoztatások), ha a pap akadályoztatva van, vagy az áldoztatás nagyon meghosszabbítaná a misét. Az *Immensae Caritatis* azt írja, hogy az áldoztatók kapjanak felhatalmazást. Ez magyarul így hangzik: „Áldjon meg téged az Úr, amikor most Krisztus testét nyújtod testvéreidnek.” Fontos az Egyház és a pap, vagy az áldoztató egysége, ahogy a püspöki misén a püspök megbízza a papot az evangélium olvasásával. Nem ott adja neki a jogi felhatalmazást, hiszen a szentelésénél fogva hirdetheti az evangéliumot, de az Egyház látható egysége ott a püspök, aki megbízza az evangéliumot olvasót. A pap egy hasonló áldással adja át az áldoztatóknak a kelyhet, jelezve azt, hogy egy Eucharisztia van, nem több, még ha több áldoztató is van.

2002-ben átalakították a misekönyvet és megjelent külön a római misekönyv általános rendelkezései, ott egész pontosan le van írva, hogyan kell misézni, hogyan kell áldoztatni. 2004-ben megszületett a *Redemptionis Sacramentum* az elvetendő és megtartandó szokásokról az Eucharisztia, a szentmise kapcsán. Nagy tömegben való áldoztatásnál azt emeli ki, hogy ne legyenek méltatlan áldozások. Ezt mondja a 84-es pont: „Óvakodni kell attól, hogy tudatlanságból szentáldozáshoz járuljanak, nem katolikusok, nem keresztények.” A lelkipásztor feladata, hogy megfelelő időben erre figyelmeztessen. Alapvetően a pap feladata, hogy a méltatlan áldozásokat elkerülje (a két legveszélyesebb helyzet a nászmise és a gyászmise), a jelenlévőknek még áldozás előtt elmondja, hogy a katolikusokat várjuk a szentáldozáshoz, akik minden vasárnap szoktak áldozni, vagy erre az alkalomra most külön meggyóntak.

Magyarországon 1987 óta az áldozóknak joguk van kézbe vagy nyelvre áldozni. Ha valaki térdelve szeretne áldozni, jóllehet a püspöki konferencia az állva áldozás mellett tette le a voksát, ennek ellenére, őt is meg kell áldoztatni. Azonban, hogyha a meggyalázás veszélye fenn áll, például nagyon fúj a szél, akkor meg lehet határozni, hogy csak nyelvre való áldoztatás lesz.

Az áldoztatásra való felkészítésben fontos, hogy ne csak a hogyanját, hanem a miértjét is mondjuk el. Lelkesítsük, tüzesítsük fel azok szíveit, akik az Urat fogják szolgálni, hogy tudjanak a lényegre figyelni.

Az eucharisztikus imádságban két epiklézis van, az első a kenyérre és a borra, a másodikban az áldozókra hívja le a Szentlelket a pap, a hármaskörben például így: „Add, hogy mi, akik az Ő testét és vérének magunkhoz vesszük, Szentlelkével eltelve egy test és egy lélek legyünk Krisztusban.” Ezt kéri az Egyház a Szentlelkektől minden egyes szentmisében, legyünk mi is ebben együttműködők, hogy valóban az egy kenyér egy testté és egy lélekké tegyen bennünket Krisztusban, az Egyházban.